

Emlékezés

a KMP szegedi szervezetének titkárára

Udvardi János elvtárs, a KMP szegedi titkára 1890. december 9-én született Szabadkán. Atyja, a szegény mezőgazdasági munkás, korán meghalt. Édesanyja már 14 éves korában üvegező tanoncnak adta, s ebben az időben kapcsolódott a munkásmozgalomba. Később a Ganz Vagon- és Gépgyárban dolgozott. Az első világháború idején mint gyári bizalmi működött, antimperialista tevékenységet fejtett ki és 1907-től kezdve tagja volt a Vas- és Fém-munkások Szakszervezetének.

Mindig nagy tudással és képességgel rendelkezett, tanította a népet és tanult tőle. 1918-ban mint kommunista részt vett a jobboldali szociáldemokratákkal szemben folytatott harcokban. Élénk agitációs és propagandamunkát végzett Budapesten, a kőbányai üzemek munkásai között. A Kommunista Magyarországi Pártjának alapító tagjai közé tar-

tozott. Kun Bélának és társainak elfogatása után tagja volt a KMP második Központi Bizottságának. Így került mint szervező, párttitkár Szegedre. A Tanácsköztársaság kikiáltásakor tagja lett a szegedi direktóriumnak, valamint az országos



Ötszázados Tanácsnak is. A Udvardi János elvtárs szegedi hazája felszabadulását nem érthette meg, mert 53 éves korában, 1943. március 6-án meghalt.

gával nem törődve, harcolt a szocializmusért, a népért. A proletárdiktatúra bukása után több társával letartóztatták és a Csillag-börtönbe zárták. Vádiratot adtak ki ellene. Udvardi érezte, hogy reá halálos ítélet várhat. Elvtársai segítségével 1920. december 9-én megszökött a börtönből, és sikerült Jugoszláviába jutnia, ahol azonnal pártszervezéshez kezdett. Közvetlen társat adtak ki ellene, ezért Bécsbe szökött, majd onnan a párt segítségével Moszkvába emigrált. Moszkvában mérnöki képesítést szerzett, s mind a gazdasági, mind a politikai életben fáradhatatlan munkát végzett. Mint internacionalista tudta, hogy a Szovjetunió sikerei erőt adnak a dolgozó magyar népnek is ahhoz a harchoz, amelyet szabadságáért vív.

Udvardi János elvtárs szegedi hazája felszabadulását nem érthette meg, mert 53 éves korában, 1943. március 6-án meghalt.

Szökés a Csillag-börtönből

Udvardi János elvtárs Csillag-börtönből való szökése izgalmas körülmények között játszódott le. Erre Udvardi János elvtársról, maga is végig pártmunkás, harcos asszony, aki 1922-től 1948-ig emigrációban élt a Szovjetunióban, s ma Budapesten lakik — így emlékezik:

Férjem a Csillag-börtönbe volt bezárva, több elvtársával. A vádirat kézhezvétele után cellatársával, Barta Lászlóval szökést készítettük elő. Az előkészítésben ugyan csak szerepet vállalt Belocerkovszkijné is. A szökéshez szükséges ruházatot és egyéb anyagiakat Eidus Bentján biztosította.

Az első naptól kezdve — a tárgyalásokra menet előtt — Udvardi karjára, ingeujjára alá zsebkendőt csavart, így rakatta kezére a bilincseket. Naponta gyakorolták oda- és visszamenet a zsebkendőnek a bilincs alól, kezüknek a bilincsekkel való kihúzását. Ez a művelet a tárgyalás utolsó előtti napján sikerült is. Udvardi tudatta elvtársával, hogy készen vannak az előkészületekkel. A szökés időpontja az ítélet kihirdetése előtti estére volt kitűzve.

Udvardi és Barta a fegyőrök között az utolsó párok voltak, amint a börtönből a bíróság felé haladtak. A szökés pillanatát az előttük haladókkal előre megbeszélte jellel közölték:

— Hogyan feleltünk a kérdésekre a tárgyaláson?

— Jól! — ez volt a jel és a szökés pillanata (Katona András szegedi munkásmozgalmi veterán szerint — akit akkor szintén fegyőrök kísértek, — Czibula Antal adta meg a jelt a szökésre).

A jel elhangzása után Udvardi és Barta oldalra ugrott. A többi fogoly elvtárs zavart keltett, hogy ezzel lekössék a fegyőröket és így az úton, a Mérey utcában biztosítsák elvtársaik szökését. Udvardinak és Bartának a leadott lövések ellenére is sikerült eljutniuk az alsóvárosi temetőbe. Valami közbejött esemény azonban megzavarhatta azt az elvtársat, akinek a kijelölt rejtékhelyre kellett volna vezetni őket. Így kénytelenek

voltak, vállalva az újabb kockázatot, Belocerkovszkijné lakásához menni, hogy még az éjjel eljuthassanak a kijelölt búvóhelyre.

Belocerkovszkijné lakásának utcai szobájában egy ellenforradalmi tiszt volt telepítve. Az elvtársnő, ismerve a szökés óráját, nagy izgalommal az ablaknál állt és figyelt. Midőn észrevette Udvardit, megrémült, érezte, hogy valami baj lehet, mert a megbeszélte találkozón nem jelent meg az elvtárs, aki kíséretüket vállalta. Okos asszony volt, nem vesztette el lélekjelenlétét, kezével az udvarra intette Udvardit. S minthogy ő maga nem mehetett ki az utcára — internálva volt lakásán — gyorsan felkötötte az ágyban alvó 11 éves Lili nevű leánykáját. Annyi ideje sem volt, hogy felöltöztesse a kislányt, a hálóingé- re meleg télikabátot adott,

meleg papucsot húzott a lábára, s megsúgta neki a címet, ahova el kellett kísérnie a két szökevényt. Lili, édesanyja segítségével a fűrdőszoba ablakán kigurant az utcára. Azután Lili és Udvardi János a legnagyobb kockázat közepette, nem egy esetben hasonaszva haladtak Vékés Józsefné, akkori Csemegi utca 3 vagy 4 szám alatti lakásába. Ebben a házban, a padlason húzódnak meg Udvardi és Barta három-négy napig, amíg a városban a szökés utáni zűrzavar kisláné el nem múlt.

Néhány nappal később Vékésné fia a Tiszán csónakkal Jugoszláviába vitte őket. Vékésné parasztságos volt, aki már előzetesen is több elvtársat rejtgetett lakásán. Segítségét nagy jelentőségű volt abban, hogy Udvardi elvtárs visszatérhetett a kommunista mozgalomba.

Udvardi János elvtárs szegedi hazája felszabadulását nem érthette meg, mert 53 éves korában, 1943. március 6-án meghalt.

Udvardi János elvtárs szegedi hazája felszabadulását nem érthette meg, mert 53 éves korában, 1943. március 6-án meghalt.

Április elsején életbe lép az új házirend

Minden nagyobb házban kifüggesztik — füzetben is kiadják a részletes előírásokat tartalmazó új tanácsi rendeletet

A városi tanács legutóbbi ülésén elfogadta az új házirendet, amelyet előzetesen, a lapunkhoz beérkezett levelek alapján, igen széles körben, különböző bizottságokban is megvitattak. A házirendet tartalmazó szegedi tanácsi rendelet — miután a felső szervek kifogást nem emeltek ellene — most kerül kihirdetésre és április 1-én érvénybe lép.

Az új házirend előírásai az állami és magántulajdonban lévő házak rendjét részletesen szabályozza. Az előírások a lakók nyugalmanak, a házak csendjének, tisztaságának és az ingatlan állagának megőrzését célozzák. Az új házirend több szakasza különösképp

elősegíti a lakók egymás iránti megbecsülését, a szocialista együttélés követelményeinek betartását.

A hét fejezetet és 21 szakaszt tartalmazó tanácsi rendelet igen sok kérdést szabályoz. Ízelítőül, a jelentősebbek közül néhányat ismertetünk.

Mindenki, aki akár állandóan, akár ideiglenesen tartózkodik a házban, betartani köteles a házirendet. Egyenlő elbírálás alá esik a bérlővel a házfelügyelő, illetve a házban lakó tulajdonosa is.

A házban lakó gyerekek magatartásáért a szülők a felelősek.

Véglegesen rendezi az új házirend az eddig különbözőképpen magyarázott és sok vitára alkalmas adó kérdéseket. Így például a porolás »kérdését« is.

Ágyneműt, ruhaneműt, szőnyeget hétköznapi napokon reggel 6 és 10 óra között lehet portalaníttani és szelőkészíteni.

A szőnyeget csak az udvaron felállított porolón szabad portalaníttani. Ha a bérlő dolgozik, akkor vasárnap és ünnepnap reggel 7 és 10 óra között szelőkészítheti ágyneműjét, a porolást azonban csak munkanapokon este 18 és 20 óra között végezheti. Ágyneműt, szőnyeget, lábtörölt a lépcsőházban, vagy a folyosón porolni, kiráznai nem szabad. A függőfolyosó rácszatárára elhelyezett szőnyeget, ruhaneműt seprével, kefével úgy kell tisztítani, hogy a por és egyéb hulladékok az épület felé hulljanak.

Utcai és udvari erkélyeken, ablakokban porolni, seprni, port és szemetet kiráznai egyáltalában nem szabad.

Portörölt is csak az udvar

felé lehet kiráznai a portalanításra előírt időben. Szemetet, konyhai hulladékot a bérlő lefedett tartóedényben köteles összegyűjteni és a szeméztudásra megállapított időpontban lakása ajtaja elé kiadni.

A házi szemét összeszedése a lakások bejárata elől naponta a házfelügyelő kötelessége.

Részletesen szabályozza az új házirend, hogy milyen javítások terhelik a bérlőt. Alapvetően minden, falon kívül lévő berendezés javítása a lakót terheli.

A padlás ajtaját állandóan zárva kell tartani, a kulcsokat a házfelügyelő, vagy megbízottja őrzi. A padlásra csak reggel 7 és este 19 óra között szabad a bérlőknek felmenniük. A pince ajtaját este 21 és reggel 6 óra között ugyancsak zárva kell tartani, ezeket a kulcsokat is a házfelügyelő őrzi. A lakásban csak egy hétre szükséges tüzelőanyagot szabad tárolni.

A szén darabolása, a fa aprítása csak a pincében, vagy az e célra kijelölt helyen engedélyezett.

Nagy mosást csak a mosókonyhában szabad végezni. A bérlő legalább nyolc nappal előbb köteles előjegyezni igényét a házfelügyelőnél. Egy bérlő legfeljebb 48 órára használhatja a mosókonyhát, a szárítóhelyiséget. A mosókonyhát általában csak hétköznap lehet használni, a dolgozók azonban munkaszüneti napokon is igénybe vehetik.

A gyermekek az udvarnak csak az e célra kijelölt részét használhatják játszótérnek. Minden olyan játék, amely az épület állagát veszélyeztet (labdarúgás stb.) területen is tilos. A házfel-

ügyelő, vagy a háztulajdonos a nyugalmat erősen zavaró, túlzottan zajos gyermekjátékokat megfelelő mértékre korlátozhatja és a napközi órákban megtilthatja, ha a zaj az éjjeli munkában dolgozók pihenését zavarja.

Az új házirend büntető rendelkezéseket is tartalmaz. Aki ezt a tanácsi rendeletet megszegi, vagy kijátszsa, szabálysértést követ el és ezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. A szabálysértést az ingatlan felvése szerint illetékes kerületi tanács igazgatási osztálya bírálja el. Ha a házirendet ismételt és súlyosan megsértik, a ház tulajdonosa, kezelője felmondhat a lakónak.

Április 1-e után az új házirendet tartalmazó plakátokat a nagyobb bérházakban kifüggesztik, azonkívül az egyes háztulajdonosok, lakók számára külön füzetben is kiadják azt.

Eredményesen dolgoznak a Ládagyár úji ói

Az újszegedi Ládagyár az elmúlt év negyedik negyedében első lett a Ládaiipari Vállalat négy üzeme között folyó újítási versenyben. 35 újítást adtak be az újítási hét időtartama alatt. S az eredmény! A verseny nemrég megtartott értékelése alapján Herzfeld Mihály, az üzem műszaki vezetője és Csamangó János technikus nyerték az első díjat. A második és harmadik díjat is az üzem dolgozói hozták el. Szathmári Mihály és Madarász Péter, az üzem újítási felelőse személyében.

Tanács tagok fogadóórái

Hétfőn 4-6-ig Andrásy Lajos, a Móra Ferenc Művelődési Otthonban; 5-7-ig Gazdag János, az Éptők Művelődési Otthonában.

Kedden 2-4-ig: Mithály József, a Tisza-malom kultúrtermében.

Szerdán: 4-6-ig Hampel Ferenc Tolbuhin sugáruji iparitanuló-intézetben; 5-6-ig Nyilas Zoltánné Gutenberg utcai Juhász Gyula iskolában.

Csütörtökön 5-7-ig: Vincze Zoltán és Makra Mihály a Kálvária téri Gépipari Technikumban.

Pénteken 5-6-ig: Abraham Géza Lomniczi utca 85 szám alatt, 5-6-ig Héger Lajosné a Tisza Lajos utca 51 szám alatti lakásán. 4-6-

ig Kántor Gabriella a Kemence utca 9 szám alatti lakásán. 5-7-ig Nacs Istvánné a Petőfi telep II. számú pártalapszervezet helyiségében.

Szombaton 5-7-ig: Kovács István a volt Csúri-féle vendéglő helyiségében.

Vasárnap 10-12-ig: Böröcsök Antal a mihálytelki Szabad Tisza Tsz irodahe-lyiségében, 10-12-ig Dunai József a Petőfi telep X. utcai pártszervezet helyiségében.

Délután 5-6-ig Forró Antal a Zeneművészeti szakiskola helyiségében. Dél előtt 10-12-ig Magyar Andor Alcsónyomássor 68 szám alatt, 5-6-ig Héger Lajosné a Tisza Lajos utca 51 szám alatti lakásán. 4-6-

A 39-es dandár

Új magyar film

Nehéz erről a filmről megindultság nélkül írni. Hős-költemény, a Tanácsköztársaság és a magyar nép hőskölteménye: minduntalan ezek a szavak kívánkoznak a papírra. S ez nem is csoda. Annyian és annyiszor gyálázták már az első magyar proletárdiktatúra hősi emléket, hogy most megható öröm nézni ezt a róla szóló igaz filmet.

A film alkotóinak, Darvas Józsefnek — aki Karikás Frigyes azonos című és több más elbeszélésének felhasználásával írta a forgatókönyvet — és Makl Károlynak, a rendezőnek az a legnagyobb érdeme, hogy a film azt a történelmi igazságot sugározza hitelesen, nagy meggyőző erővel, igaz városszal és létszerűen, hogy az 1919-es proletárdiktatúra a dolgozó magyar népé volt.

Hogyan, milyen eszközök felhasználásával sikerült ezt elérni? Mindenekelőtt Korbély János alakjának megteremtésével. Korbély »cugszúr« az öntudatra ébredő agrárproletariátus monumentális képviselője. Nem tudatos forradalmár: a szol-

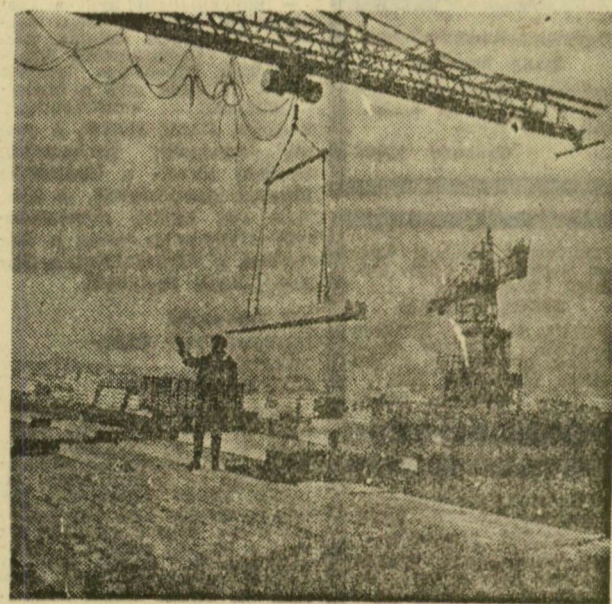
k. u. k. hadseregből jött a forradalom ragyogó világosságába és a film kezdetén még a régi időkben belénevelt fegyelemmel szolgálja az új haitalmat. Nemcsak a forradalmi parancsnok, de az ellenforradalmár intező előtt is haptákba vágja magát, s hogy az utóbbi parancsait nem teljesíti, az kizárólag a komizár közbelépésének köszönhető. De Korbélyban kezdettől fogva izmosodik a forradalmiság. A film másik két főalakja: Karikát és Nagy Jóska, az eseményeknek ugyancsak tipikus, irólag hitelesen megformált szereplője.

Korbély, ez az igazi népi alak, ez a nagyszerű ember Bihari József alakításában jelenik meg a film vásznán. Olyan ragyogóan, olyan kiválóan, mintha saját életét élné. Talán ez az egyik legnagyobb egyszerűbb alakítás, amelyet valaha is magyar film- men láttunk. A művészi új- látéremtés azonban nem sikerült minden ponton ilyen nagyszerűen, nem mentesült minden gyengeségtől. A film többi szereplője nem olyan élethű, mint Korbély. Karikás Frigyes, a novellákban az elbeszélő szerepét betöltő

író nehéz volt aktív szerepbe állítani, s így helyenként kissé mesterkéltnek hat. Sajnos kissé megszükkült a filmben a Karikás novellából oly gazdagon áradó természetesen katonai humor is. Szirtes Adám Nagy Jóska szerepében eddigi művészetének legjobb eredményeit sorakoztatja fel, jóllehet, szerepe néhány gyengeségén nem tud segíteni. Benkő Gyula azonban a Karikás megformálásában elkövetett irói hibákat sajnos még inkább fokozza, hiszen a harcoló kommunista író, a proletarforradalom tudatos vezetőjének nagyságát igazán csak a végjelenetben éri el. A film kisebb szerepeiben Ládányi Ferenc, Kiss Manyi, Barsi Béla, Pásztor János, Garics János és még számosan oldották meg kitűnően művészi feladatukat.

Ma este fél 6-kor díszelő- adáson mutatják be a 39-es dandár című új magyar filmet a Szabadság Moziban. A Himnusz elhangzása után Lacsán Mihály mond ünnepi beszédet, majd a film vetítése következik.

A TSZEKET SEGÍTIK



A budapesti Épütelelemgyár is segíti a régi és a most alakult új termelőszövetkezeteket. Iszálógépítkesekhez betonlemezeket gyártanak. Kétféleképpen kész épütelemezeket raknak vagonba toronydaru segítségével.

* A KMP szegedi szervezetének titkáráról, Udvardi János elvtársról írtak dr. Csongor Győző muzeológus tanácsköztársasági gyűjtése alapján közöljük.